

جست و جوی "نظریه ی ادب" و گفتمان مؤدبانه در تاریخ بیهقی

دکتر محمد غضنفری

عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت معلم سبزوار

با نگاهی بر "نظریه ی ادب"، که به قلم « براون ولوینسون » و بر اساس اندیشه های زبان شناس دیگری به نام «گافمن» تدوین شده است، و آرایه ی تعریفی اجمالی از مفاهیم کلیدی نظریه ی یادشده، مانند "حیثیت" و "عمل تهدید حیثیت"، و با عنایت بدان چه یک زبان شناس امریکایی موسوم به «بیمن»، با استناد به مشاهدات چند ساله ی خود از ایران، در مورد مفهوم "تعارف" و گفتمان مؤدبانه در میان فارسی زبان های ایرانی نوشته است، این مقاله در پی کند و کاو مفاهیم یاد شده در متن تاریخ بیهقی، اثر گران سنگ ابوالفضل بیهقی، وقایع نگار و نویسنده ی شهیر ایرانی برآمده است. نگارنده کوشیده است در طی پژوهش خود پرسش های زیر را پاسخ گوید:

مفاهیم امروزی "نظریه ی ادب" تا چه حد در تاریخ بیهقی منعکس شده اند؟ آیا از "راه کارهای ادب" و زبان تعارف آمیز فارسی معاصر می توان ردّ پایی در اثر بیهقی یافت؟ تحول و تطور گفتمان مؤدبانه ی پارسی از سده ی پنجم تا کنون تا چه حد بوده است؟

واژه های کلیدی: نظریه ی ادب، گفتمان مؤدبانه، عناوین و القاب احترام آمیز، خوارخویشتنی، نثر فارسی سده ی پنجم.